

23. август 2012

Поштовани господине Селаковићу,

До сада предузете мере у правосуђу изазвале су погубне последице по његово функционисање, јер су уплив извршне власти и недозвољени притисак судско-управне власти на правосуђе неподношљиви, судије и тужиоци застрашени, мрежа судова нерационална, број судија и судског особља недовољан, трошкови правосуђа превисоки, приступ грађана правди неједнак и отежан, а право на правично суђење угрожено.

Скупштина Друштва судија позвала је 26. маја 2012 чланове Високог савета судства из реда судија да поднесу оставке уважавајући ове чињенице, а надлежне институције (Адвокатску комору Србије, декане правних факултета) и државне органе (Народну скупштину, Владу, судове а посебно јавно тужилаштво) да преиспитају рад чланова оба састава Високог савета судства ради утврђивања свих видова њихове одговорности.

Иако смо Вам то саопштили и на састанку одржаном 17. августа 2012, сматрамо веома важним да Вас и овом приликом подсетимо на став Друштва судија да је Високи савет судства у садашњем саставу неповратно изгубио легитимитет и поверење због учињених пропуста у раду.

Да подсетимо да су ове пропусте континуирано и у много наврата током протеклих неколико година указивали бројни домаћи и инострани субјекти: стручна јавност, повереник за информације од јавног значаја, заштитник грађана, Парламентарна скупштина Савета Европе Резолуцијом од 25.1.2012, Европски парламент Резолуцијом од 29.3.2012, и остале институције Савета Европе и Европске уније. Шта-више, негативно оцењујући његов рад, законодавац је децембра 2010 Савету наложио да преиспита сваку од више од 3.000 својих одлука из децембра 2009, које се односе на нереизбор, реизбор и први избор судија. Ни ту нову прилику да „преиспита“ одлуке о нереизбору судија и свој рад уподоби захтевима

правне државе Савет није искористио, па му је Уставни суд прошлог месеца поништио сваку од одлука против којих је до тада била изјављена жалба.

Да би одлука Уставног суда о распоређивању судија била извршена на одговарајући начин, и да би се легитимно предузимале и остале неопходне реформске мере, сматрамо неопходним да без одлагања буде измењен Закон о Високом савету судства.

Приложена радна верзија измена и допуна Закона о Високом савету судства, представља почетни допринос Друштва судија убрзању неопходног процеса отклањања негативних последица досадашњих правосудних мера. Предложена решења задржавају, па и проширују гаранције независности Савета, али омогућавају и поступак утврђења одговорности његових чланова у случају обављања функције супротно Уставу и закону, сагласно одредбама Устава које, са једне стране, ограничавају обим потребних измена, али са друге стране, остављају довољно простора да се овај закон приближи европским стандардима и усагласи са њима.

Друштво судија сматра да је неопходно да се Закон измени у погледу:

- бирачког права за судије са сталном судијском функцијом, што обухвата и нераспоређене судије којима није престала судијска дужност, према одлукама Уставног суда из јула 2012¹
- одлучивања Савета о престанку функције сопствених чланова²
- детаљнијег прописивања поступка за разрешење чланова Савета у случају када они функцију члана Савета врше супротно Уставу и закону; поступак се сматра покренутим одлуком Савета по иницијативи или подношењем образложеног предлога од стране најмање 50 судија или струковног удружења судија са најмање 100 чланова; покретањем поступка обавезно се прибавља изјашњење свих судија; уколико је на гласању предлог прихваћен, ВСС доноси одлуку којом разрешава свог члана³
- најшире представљености судија, у складу са стандардима⁴
- права струковног удружења судија да предлаже кандидате за чланове Савета и за њихово разрешење⁵
- прописивањем својстава која треба да имају чланови Савета⁶
- избора председника ВСС из реда судија – изборних чланова ВСС⁷
- прописивања кампање, као неопходне фазе изборног поступка
- одржавања таквих избора који омогућавају да изабрани кандидат добије апсолутну, односно значајну већину гласова, ради легитимности избора

Друштво судија још једном изражава свој одлучан став: са оним ко је упорно и озбиљно кршио принципе правне државе, као што су то чинили

чланови претходних састава Савета, правна држава се не може градити. Друштво судија је спремно, као и увек до сада, да одмах чим се предузму кораци за избор нових чланова Савета, уложи своје знање, искуство и ентузијазам ради стварања услова за независно и одговорно судство у које ће грађани имати поверење.

Друштво судија указује на неопходност да државни органи покажу спремност и одлучност за отклањање начињених грешака, без калкулација и на начин којим би се осигурала примена решења сагласних Уставу и европским стандардима, пошто ће без тога независност судства и правна држава у Србији бити дугорочно угрожене, као и њене европске интеграције.

председница
Друштва судија Србије

¹ Из чињенице да је ВСС подигнут на степен уставног регулисања, као и из широких овлашћења која су му дата надлежност већ самим Уставом, и проширена Законом о ВСС, те и из Мишљења бр. 10 Консултативног већа европских судија (у даљем тексту: Веће), јасно је колико је обиман, сложен и важан делокруг надлежности ВСС за цело државу, а не само за правосуђе.

Мишљење бр. 10 Већа дефинише:

„12. Поред своје управљачке и административне улоге у односу на судство, Савет судства ће представљати независан орган управљања правосуђем, који омогућава судијама вршење судијске функције без контроле извршне и законодавне власти, и без недозвољеног утицаја унутар судова.

13. У том смислу, Веће сматра да не би било прохватљиво да Савет судства буде ограничен од стране других тела у својој самосталности да одлучује о сопственом начину рада и питањима које разматра. Однос између Савета судства и министра правде, председника државе и Парламента је потребно јасно утврдити. Уз то, узимајући у обзир да Савет судства није део хијерархије судског система и као такав не може одлучивати о предметима,

треба веома пажљиво приступити уређивању односа са судовима и посебно са судијама.

14. Савет судства такође има обавезу да штити од спољног утицаја или прејудицирања политичке, идеолошке или културолошке природе, неспутану слободу судија да непристрасно доносе одлуке у предметима, у складу са својом савешћу и слободним тумачењем чињеница, на основу важећих закона.¹

41. Савет судства би генерално требао да има широк опсег овлашћења која су међусобно повезана тако да Савет може боље да штити и унапређује независност судства и ефикасност правосуђа.“

ВСС није дакле орган судске власти и хијерархије, већ је то орган који управља сложеним правосудним системом. Зато далекосежне одлуке о функционисању правосудног система, преко избора чланова ВСС на петогодишњи мандат, треба да доносе судије са одговарајућим искуством и знањем о томе шта је заиста Високи савет судства, која је његова улога, како он ради и како би требало да ради. У том смислу, сврсисходно је да одлуке којима се утичу на управљање правосудним системом, односно одлуке о избору чланова ВСС, доносе судије након што буду изабране на сталну судијску функцију после трогодишњег, пробног мандата. Ово решење иначе је од значаја само тренутно, јер ће се о сталној судијској функцији судија на пробном трогодишњем периоду (око 300 судија и 600 судија прекршајних судова) одлучити до краја 2012. године.

² Устав прописује да Народна скупштина бира чланове Савета (чл.153. ст.3.) али ни том, ни одредбом члана 99 не прописује да их и разрешава, већ је то питање оставио да буде решено законом. Због уставног захтева да буде независан орган да би обављао дужност гаранта независности судија и судова, логично је и оправдано решење да Савет разрешава своје чланове. Оно је и у складу са стандардима дефинисаним у Мишљењу бр. 10 Консултативног већа европских судија Савета Европе (тач. 5, 8, 13, 39) и, истовремено, отклања део примедба које је Венецијанска комисија ставила у Мишљењу бр. 405/2006 од 17-18. марта 2007 године о Уставу Србије (тач. 70. и 106.).

³ Независност коју Савет има по Уставу, како би могао да буде гарант независности судија и судова, није неспојива са одговорношћу. Постојећи правни оквир, међутим, практично онемогућава позивање на одговорност чланова Савета, чиме су и чланови Савета и сам Савет као државни орган, стављени изнад Закона и учињени неодговорним.

⁴ Мишљење бр.10 Консултативног већа европских судија:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCIE%282007%29OP10&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3>

„25. У циљу гарантовања независности органа задуженог за избор каријеру судија, треба да постоје правила којима се обезбеђује да његов чланове бирају судије.

27. Без намере да намеће одређени начин избора, Веће сматра да начини избора судија у Савету судства треба да обезбеди најширу могућу заступљеност судства на свим нивоима⁴.

31. Веће не подржава изборне системе који укључују политичке органе као што је Парламент или извршна власт у било којој фази поступка избора. Свако мешање судске хијерархије у поступак треба избећи. Треба искључити сваки облик именована од стране власти, унутар судства или изван њега.“

Решењем са измењеним „изборним базама“ које се предлаже омогућава се бројчана сразмерност у представљању судија, као и приближност степена и врсте судова у којима судије обављају судијску функцију. Предлаже се да се бира:

- један представник судија из Врховног касационог суда (који има 29 судија), Управног суда (са 36 судија), Привредног апелационог суда (са 32 судија) и сва четири апелациона суда (са 88 судија у београдској, 53 у крагујевачкој, 42 у нишкој и 54 из новосадске апелације), свеукупно 337 судија

- један представник судија из виших (њих 244) и привредних судова (њих 110), свеукупно 354

- два представника судија из основних судова и прекршајних судова у Србији без покрајина њих је око 1400 (у основним судовима 881, од којих њих 183 на пробном мандату не гласају, а у прекршајним судовима око 462)

- један представник судија из покрајина (има их укупно 471 - из новосадске апелације 54, из виших судова 78, из основних 301 и из привредних 38)

- један представник целог бирачког тела, односно судија свих врста и степена.

⁵ Мишљење бр. 10 Консултативног већа европских судија:

„28. Мада се улоге и задаци стручних удружења судија и Савета судства разликују, независност судства је заједничка потпора интереса и једних и других. Некада су стручна удружења у најбољем положају да дају допринос расправама које се тичу судства. Међутим, у многим државама огромна већина судија нису чланови удружења. Било би примереније у смислу

затупљености судова ако би судије у оба случаја (и судије који су чланови удружења и које нису) могле да имају улогу у мешовитом саставу Савета судства. Стога се удружењима судија мора дозволити да предлажу кандидате који су судије (или листу кандидата) за избор, а исто треба омогућити и за судије који нису чланови таквих удружења. На државама је да утврде одговарајући изборни систем који би уважио ове модалитете.“

⁶ Мишљење бр. 10 Консултативног већа европских судија:

„11. Веће препоручује да Савет судства буде утврђен на уставном нивоу у државама које имају писани Устав, или у одговарајућем основном закону или уставном инструменту код других држава. Потребно је да постоје одредбе које предвиђају успостављање оваквог тела, дефинисање његових функција и утврђивање области из којих се могу именовати чланови, и којима се прописују критеријуми за чланство и начин избора - Ово начело је наведено од стране КСЕС у Мишљењу бр. 1(2001).

28. Мада се улоге и задаци стручних удружења судија и Савета судства разликују, независност судства је заједничка потпора интереса и једних и других. Некада су стручна удружења у најбољем положају да дају допринос расправама које се тичу судства. Међутим, у многим државама огромна већина судија нису чланови удружења. Било би примереније у смислу затупљености судова ако би судије у оба случаја (и судије који су чланови удружења и које нису) могле да имају улогу у мешовитом саставу Савета судства. Стога се удружењима судија мора дозволити да предлажу кандидате који су судије (или листу кандидата) за избор, а исто треба омогућити и за судије који нису чланови таквих удружења. На државама је да утврде одговарајући изборни систем који би уважио ове модалитете.“

⁷ Мишљење бр. 10 Консултативног већа европских судија:

„III. Ц. 3.Избор председавајућег

33. Неопходно је обезбедити да председник Савета судства буде лице које је непристрасно и које није блиско политичким странкама. Стога, у парламентарним системима где председник/шеф државе има само формална овлашћења, нема примедба на именовање шефа државе за председавајућег Савета судства, док у другим системима председника треба да бира сам Савет, и то лице треба да је судија.“

Имајући у виду примедбе које је Венецијанска комисија Савета Европе ставила у вези са уставним регулисањем правосуђа у Мишљењу бр. 405/2006 од 17-18. марта 2007 о Уставу Србије (тач. 70. и 106.) оваквим

решењем отклонио би се део примедаба. Наиме, Савет је тело судске самоуправе и у њему је сваки члан једнак, па и сваки члан из реда судија. Председника Врховног касационог суда бира Народна скупштина и он је члан Савета по положају а не стварни представник судија. Утицај политике био би смањен уколико би председника Савета бирали чланови из реда судија – изборних чланова Савета, јер они јесу представници судства.